

Інструкція

з проведення пошукових робіт з пошуку осіб, зниклих безвісти за особливих обставин

І. Загальні положення

1. Ця Інструкція встановлює вимоги до заходів безпеки під час вилучення тіл (останків) померлих (загиблих) осіб, переліку захисного спорядження, обладнання для збору, вивезення та зберігання тіл (останків) померлих (загиблих) осіб, обладнання для фіксації інформації, якими оснащуються пошукові групи, інструктажу членів пошукових груп, фото- та відеофіксації вилучення тіл (останків) померлих (загиблих) осіб та присвоєння унікального коду тілам (останкам) померлих (загиблих) осіб.

2. У цій Інструкції терміни вживаються у значеннях, наведених в Законі України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин», Порядку утворення та діяльності пошукових груп з пошуку осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022 року № 511.

3. Ця Інструкція поширюється на учасників пошукової групи під час здійснення пошуку осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, їх останків, розшуку і фіксації місць поховання осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, вилучення тіл (останків) померлих (загиблих) осіб, та вивезення їх останків, здійснення пошукових дій, у тому числі в районі здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації проти України, районах проведення заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку із збройною агресією російської федерації проти України, на тимчасово окупованих територіях України.

II. Заходи безпеки під час вилучення тіл (останків) померлих (загиблих) осіб

1. Обов'язки кожного учасника пошукової групи під час проведення пошукових робіт визначені Порядком утворення та діяльності пошукових груп з пошуку осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022 року № 511 (далі – Порядок № 511).

2. Учасникам пошукової групи необхідно володіти знаннями (навичками) щодо:

1) анатомії людини, будови її скелета;

2) методики проведення пошукових робіт (орієнтування на місцевості за картою, компасом, виявлення ознак поховань, їх пошуку, транспортування (вивезення) останків (тіл) загиблих);

3) надання першої домедичної допомоги при різних видах травм і уражень;

4) документування та обліку проведеної пошукової роботи.

3. Учасник пошукової групи під час роботи пошукової групи:

1) не вживає їжу або напої;

2) не курить;

3) не вживає алкогольні та слабоалкогольні напої;

4) не торкається обличчя;

5) не продовжує пошукові роботи після їх припинення для всієї пошукової групи або одного чи декількох учасників пошукової групи за усним рішенням керівника пошукової групи у разі виникнення обставин, що загрожують життю і здоров'ю учасників пошукової групи.

4. Пошукові дії на територіях здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації проти України, районах проведення заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку із збройною агресією російської федерації проти України, на тимчасово окупованих територіях України здійснюється за попереднім погодженням з Генеральним Штабом Збройних Сил України.

5. Робота пошукової групи проводиться у світлий час доби (у виключних випадках під час заходу сонця) на території, чітко визначеній на місцевості представником відповідного інженерно-саперного (вибухотехнічного) підрозділу, після її розмінування цим підрозділом.

Територією пошуку є ділянка місцевості, письмово визначена представником відповідного інженерно-саперного (вибухотехнічного) підрозділу за певними

координатами або іншими доступними та зрозумілими умовними знаками, яка не підлягає самостійному збільшенню членами пошукової групи без письмового погодження представника такого інженерно-саперного (вибухотехнічного) підрозділу.

6. Визначення території пошуку здійснюється представником відповідного інженерно-саперного (вибухотехнічного) підрозділу письмово у довільній формі виключно після проведення розмінування території пошуку та максимально можливого усунення інших небезпек для членів пошукової групи.

7. Якщо територія пошуку виявиться більшою ніж розмінована територія, продовження роботи пошукової групи можливе лише після розмінування нової території пошуку відповідним інженерно-саперним (вибухотехнічним) підрозділом та письмового визначення його представником за певними координатами або іншими доступними та зрозумілими учаснику пошукової групи умовними знаками.

8. Під час роботи пошукової групи до небезпечних матеріалів відносяться:

- 1) кров, інші біологічні рідини та тканини тіл померлих (загиблих) осіб;
- 2) зразки, включаючи зразки для токсикологічного дослідження;
- 3) будь-які предмети, візуально забрудненні кров'ю або іншими біологічними рідинами та тканинами померлих (загиблих) осіб;
- 4) предмети, уражені тваринами та/або комахами-паразитами;
- 5) небезпечні хімічні речовини;
- 6) зброя та боєприпаси;
- 7) вибухонебезпечні предмети (речовини);
- 8) будь-які предмети з гострим краєм, які можуть спричинити травмування;
- 9) будь-які інші предмети, ідентифікація яких ускладнена або неможлива.

9. Про наявність небезпечних матеріалів учасник пошукової групи повідомляє керівнику пошукової групи та продовжує роботу тільки після отримання від нього дозволу на продовження роботи.

10. Дозвіл керівника пошукової групи на продовження роботи надається після відповідної оцінки ним та (або) іншими учасниками пошукових груп небезпечних матеріалів та їх впливу.

11. Не дозволяється робота пошукової групи з такими небезпечними матеріалами:

- 1) небезпечні хімічні речовини;

- 2) зброя та боєприпаси;
- 3) вибухонебезпечні предмети (речовини).

12. Пошукові групи за погодженням з Національною поліцією України збирають інформацію, тіла (останки) померлої (загиблої) особи, речі та документи з обов'язковою повною фото- та/або відеофіксацією процесу.

13. Керівник пошукової групи після виявлення ним або учасниками пошукової групи місць поховання або місцезнаходження тіл (останків) померлих (загиблих) осіб, а також вогнепальної зброї, боєприпасів та вибухонебезпечних предметів зобов'язаний інформувати засобами телефонного зв'язку або інтернет зв'язку органи Національної поліції України про їх розташування згідно з кримінальним процесуальним законодавством України.

III. Перелік захисного спорядження, обладнання для збору, вивезення та зберігання тіл (останків) померлих (загиблих) осіб, обладнання для фіксації інформації, якими оснащуються пошукові групи

1. Захисне спорядження:
 - 1) вологонепроникні фартухи;
 - 2) одноразові комбінезони;
 - 3) захисні окуляри або захисні щитки;
 - 4) нітрилові медичні рукавички з високою манжетою (нестерильні, нетальковані);
 - 5) рукавички кольчужні (кевларові);
 - 6) рукавиці робочі;
 - 7) гумові чоботи;
 - 8) маски (хірургічні, одноразові);
 - 9) респіратори для захисту від випарів хімічних речовин та змінні деталі до них (наприклад, фільтрувальні картриджі);
 - 10) засоби від комах;
 - 11) антисептичні та дезінфікуючі засоби для рук та поверхонь (у тому числі мило);
 - 12) вологі серветки;
 - 13) аптечка медична загальновійськова індивідуальна;
 - 14) наколінники.
2. Обладнання для збору, транспортування та зберігання тіл (останків) загиблих:

1) спеціальні мішки (пакети, контейнери) для тіл (останків) загиблих (мішки з ручками);

2) ноші;

3) білі простирадла;

4) герметичні пакети, які застібаються на застібку (блискавку), з поверхнею, для написів (перевага надається спеціальним пакетам для збору доказів) трьох розмірів;

5) ємності з кришками, які загвинчуються, для герметичного зберігання зразків;

6) мішки для виробничого сміття;

7) пластикові контейнери або картонні коробки (для скелетованих останків);

8) водостійка клейка стрічка;

9) різак або ножиці, ножі (в тому числі ніж із затупленим лезом);

10) пробірки для зразків (пластикові, з кришками, які загвинчуються, та з поверхнею, на якій можна писати);

11) набори для забору зразків ДНК (на основі паперових фільтрів FTA/Whatman), за умови наявності відповідних спеціалістів;

12) брезент/пластикова плівка/тент;

13) мотузки (не менше 25 метрів);

14) лопати;

15) кирки-мотики;

16) сітка з комірками не більше 20x20мм;

17) совки різного розміру (металеві або з твердого пластику), щітки;

18) відра;

19) сокири;

20) ківш будівельний металевий;

21) пили;

22) граблі;

23) шпателі різного розміру, зокрема й стоматологічні;

24) мастихіни художні;

25) пензлі малярські різного розміру;

26) стоматологічна лопатка, штопфер, екскаватор, пінцет, зонд стоматологічні;

27) гумова груша;

28) зонди металеві (за можливості – Т-подібні металеві зонди із закритим вістрям для пошуку твердих предметів в ґрунті);

29) металеві напилки для загострення інструментів;

30) молоток гумовий;

31) зубні щітки різної м'якості;

32) пляшка спреї-розпилювач для рідини;

33) сито пластикове;

34) кілки для наметів/дерев'яні кілки;

35) набір прапорців різних кольорів на пластикових стержнях;

36) металевий щуп заземлення довжиною не менше 2 метрів;

37) дозиметр;

38) обладнання для зв'язку.

3. Обладнання для фіксації інформації:

1) кабельні стяжки довжиною не менше 400мм;

2) бірки для тіл (останків) загиблих – міцні, водостійкі (пластикові) з надрукованими унікальними кодами (номерами) та отворами для кабельних стяжок або бірки з клейонки підкладної з гумової тканини;

3) маркери (фломастери) стійкі до змивання водою;

4) ручки та олівці;

5) ліхтарі (світлодіод/налобний освітлювач);

6) ноутбук або планшет;

7) фотокамера цифрова (щонайменше 12 мегапікселів), запасні батарейки та карти пам'яті, а також прилад для зчитування карт пам'яті для ноутбука або планшета;

8) відеокамера цифрова, запасні батарейки та карти пам'яті, а також прилад для зчитування карт пам'яті для ноутбука або планшета;

9) штатив для фото- та відеокамери;

10) лінійки (за можливості – масштабні лінійки для речових доказів та метрова лінійка);

11) рулетка (металева, 10 метрів);

12) обмежувальна стрічка для огороження місця роботи (не менше 100 метрів);

13) балончики з фарбою;

14) бланки документів, передбачені Порядком № 511 (додаток 1, додаток 2, додаток 3) у достатній кількості.

15) папір розміру А4, бажано водостійкий (у разі відсутності водостійкого паперу необхідно мати поліетиленові пакети для папки-планшета та папки для зберігання паперів);

16) папки-планшети розміру А4;

17) GPS-навігатор, компас.

4. Використання та зберігання захисного спорядження, обладнання для збору, вивезення та зберігання тіл (останків) померлих (загиблих) осіб, обладнання для фіксації інформації, якими оснащуються пошукові групи, здійснюється згідно з інструкціями з експлуатації такого спорядження та обладнання або, у разі їх відсутності – відповідно до їх цільового призначення.

5. Інше спорядження та обладнання, не зазначене в цій Інструкції (засоби дистанційного зондування, засоби зйомки та перегляду супутникових зображень або зображень з повітря, георадари, металодетектори тощо), використовується з дозволу керівника пошукової групи згідно з інструкцією з експлуатації такого спорядження та обладнання.

6. Керівник пошукової групи відповідає за забезпечення та видачу захисного спорядження, обладнання та транспортних засобів для вивезення тіл (останків) померлих (загиблих) осіб до установ судово-медичних експертиз.

IV. Порядок інструктажу членів пошукових груп

1. Керівник пошукових груп проводить вступний, первинний та позаплановий інструктаж з кожним учасником пошукової групи та ознайомлення з цією Інструкцією.

2. Керівник пошукової групи проводить інструктаж з учасником пошукової групи щодо заходів безпеки в разі виявлення вогнепальної зброї, боєприпасів та вибухонебезпечних предметів, сильнодіючих отруйних речовин, а також під час пересування у районі воєнних (бойових) дій, на тимчасово окупованих територіях України, проведення пошукових робіт у такому районі або на таких територіях.

3. Вступний інструктаж з кожним учасником пошукової групи проводить керівник пошукової групи після включення особи до складу пошукової групи.

4. Первинний інструктаж для кожного учасника пошукової групи проводить керівник пошукової групи один раз на день перед кожним початком роботи пошукової групи.

5. Позаплановий інструктаж з учасником пошукової групи проводить керівник пошукової групи у разі порушення учасником пошукової групи заходів безпеки, передбачених цією Інструкцією.

6. Про проведення вступного, первинного або позапланового інструктажу з кожним учасником пошукової групи керівник пошукової групи вносить відповідні записи до журналу реєстрації (вступного, первинного, позапланового) інструктажу за формою наведеною у додатку 2 до цієї Інструкції (далі – журнал реєстрації).

Кожен учасник пошукової групи проставляє особистий підпис в журналі реєстрації після проведення з ним вступного, первинного або позапланового інструктажу.

7. Відмова учасника пошукової групи від проходження вступного, первинного або позапланового інструктажу є підставою для недопуску або припинення його участі в пошукових роботах на будь-якій стадії проведення пошукових робіт за рішенням керівника пошукової групи.

8. За результатами проведення пошукових робіт, а також у разі порушення заходів безпеки учасником пошукової групи, керівник пошукової групи обговорює результати пошукових робіт або вчиненого порушення з усіма учасниками пошукової групи.

V. Порядок фото- та відеофіксації вилучення тіл (останків) померлих (загиблих) осіб

1. Фото- та відеофіксація вилучення тіл (останків) померлих (загиблих) осіб здійснюються членом пошукової групи.

2. Особа, яка відповідальна за фото- та відеофіксацію, перед застосуванням фото- та відеофіксації вилучення тіл (останків) померлих (загиблих) осіб перевіряє готовність фото- та відеокамери до застосування, в тому числі наявність вільного місця на накопичувачі інформації, точну дату та час в налаштуваннях до засобів фото- та відеофіксації (крім випадків відсутності таких функцій) та встановлює автоматичні налаштування якості зйомки.

3. Фото- та відеофіксація кожного конкретного тіла (останків) померлих (загиблих) осіб здійснюється на окремий накопичувач інформації, який додається до Протоколу вилучення тіл (останків) померлої (загиблої) особи згідно з додатком 1 до Порядку № 511.

4. Перед фото- та відеофіксацією тіло необхідно ретельно відчистити від забруднень (за наявності такої можливості) для того, щоб на фотографіях та відеозаписах було чітко видно риси обличчя та одяг.

5. При здійсненні фотофіксації необхідно використовувати лінійку для масштабу.

6. Фото- та відеозйомка вилучення тіл (останків) померлих (загиблих) осіб здійснюються шляхом фіксації:

- 1) загального вигляду місцевості з прив'язкою до нерухомих об'єктів місцевості;
- 2) розташування та взаємного розташування місця поховання;
- 3) глибини поховання;
- 4) розташування тіл у похованні;
- 5) тіла в повний зріст;
- 6) всього обличчя, вид спереду;
- 7) всіх очевидних особливих прикмет;
- 8) всіх предметів одягу та аксесуарів.

7. Додаткові знімки, разом з унікальним кодом повинні відображати точність та чіткість зображення наступних частин тіла або речей:

- 1) верхню частину тіла;
- 2) нижню частину тіла;
- 3) види обличчя справа та зліва;
- 4) будь-які особисті речі.

8. Під час фотозйомки необхідно враховувати наступне:

- 1) фотознімки з поганою різкістю непридатні для відтворення;
- 2) фотознімки тіла (останків) треба робити з близької відстані;
- 3) під час фотографування обличчя воно повинно займати всю площу знімку;
- 4) для зменшення спотворення необхідно розташувати об'єкти камери під прямим кутом до площини, яка фотографується, зокрема під час фотографування всього тіла тримати фотоапарат над його середньою частиною, а не над головою або ногами;

5) відеофіксація має бути безперервною, оскільки здійснюється з метою повного відтворення вилучення тіл (останків) померлих (загиблих) осіб.

9. Під час відеозйомки необхідно врахувати наступне:

1) якщо в кадрі присутнє дуже яскраве джерело світла, на екрані ця ділянка може виглядати чорною, відео записуватиметься майже точно так само, як воно виглядає на екрані;

2) швидкі рухи відеокамери спотворюють зображення, доцільно за можливості використовувати штатив або інший прилад, що забезпечить статичне положення відеокамери;

3) якість звуку може бути погіршена або повністю спотворена через сторонні шуми, пов'язані з погодними умовами, роботою транспорту, розмовами тощо.

10. У разі відсутності цифрової фото- або відеокамери або неможливості її використання, дозволяється використовувати мобільний телефон з камерою не менше 12 мегапікселів та автофокусом.

11. Учасникам пошукової групи заборонено:

- 1) використовувати засоби фото- та відеофіксації в особистих цілях;
- 2) демонструвати фотографії та відеозаписи, зроблені під час або після вилучення тіл (останків) померлих (загиблих) осіб третім особам, у тому числі в засобах масової інформації або соціальних мережах;
- 3) змінювати, редагувати, видаляти, копіювати, передавати третім особам або іншим чином поширювати фотографії та відеозаписи, зроблені під час вилучення тіл (останків) померлих (загиблих) осіб.

VI. Порядок присвоєння унікального коду тілам (останкам) померлих (загиблих) осіб

1. Кожному тілу (останкам) померлої (загиблої) особи присвоюється унікальний код з метою запобігання їх втрат, а також забезпечення правильного заповнення документів, можливості відслідковувати переміщення тіл (останків) померлих (загиблих) осіб та сприяння їх ідентифікації.

2. Унікальний код формується відповідно до додатка 1 до цієї Інструкції на підставі всієї зібраної та записаної інформації про кожне тіло (останки) померлої (загиблої) особи.

3. Унікальний код складається з букв та цифр, які включають в себе:

- 1) літерний код області, в якій виявлено тіло (останки) померлої (загиблої) особи;
- 2) номер пошукової групи та порядковий номер тіла (останків) померлої (загиблої) особи, знайденої відповідною пошуковою групою. Всі позначки робляться без пробілів, разом.

4. Унікальні коди не повинні повторюватись.

5. Унікальний код тіла (останків) померлої (загиблої) особи фіксується у Протоколі вилучення тіла (останків) померлої (загиблої) особи (далі – Протокол), наведеному у додатку 1 до Порядку № 511.

6. Унікальний код тіла (останків) померлої (загиблої) особи повинен бути наявним на всіх фотографіях тіла (останків) та супутніх предметах, знайдених

разом з ним, а також зазначатися в усіх інших бланках/документах щодо тіла (останків) померлої (загиблої) особи.

7. Унікальний код тіла (останків) померлої (загиблої) особи наноситься на дві водостійкі бирки на підставі даних, зазначених у Протоколі, які міцно кріпляться до:

1) тіла (останків) загиблого (до зап'ястя або нижньої третини гомілки) або до частини тіла;

2) мішка для тіла (останків) померлої (загиблої) особи або до матеріалу, в який загорнуте тіло (останки).

8. Виявлені речі, документи та інші предмети згідно з описом додатка 2 до Порядку № 511, виявлені навколо тіл (останків) померлих (загиблих) осіб та необлікованих поховань, запаковуються в герметичний пакет (мішок, контейнер), якому присвоюється номер, ідентичний номеру спеціального мішка (пакета, контейнера), в який поміщене тіло (останки) померлої (загиблої) особи. Опис речей, документів та інших предметів складається у двох примірниках.

9. Передача пошуковою групою тіл (останків) померлих (загиблих) осіб здійснюється з дотриманням вимог пункту 18 Порядку № 511.

**Директор Департаменту
високотехнологічної медичної
допомоги та інновацій**

Василь СТІЛКА